

mulier instituut

Inzicht in stimuleringsregelingen ter bevordering van de zwemvaardigheid

Monitor gemeenten 2018

Corry Floor

Luka Brouwer

Inzicht in stimuleringsregelingen ter bevordering van de zwemvaardigheid

Monitor gemeenten 2018

onderdeel van NL Zwemveilig

Corry Floor
Luka Brouwer

Dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en maakt onderdeel uit van NL Zwemveilig. Dit project richt zich op het verzamelen en verspreiden van kennis over zwemveiligheid en leren zwemmen. NL Zwemveilig wordt gecoördineerd door de Nationale Raad Zwemveiligheid en wordt ondersteund door het ministerie van VWS.

Mulier Instituut

sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht

T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl

E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Doel- en vraagstelling	7
1.3	Methode	8
1.4	Leeswijzer	8
2.	Stimulering van zwemvaardigheid door gemeenten	9
2.1	Gemeentelijke regelingen	9
2.2	Landelijke regelingen ingezet op lokaal niveau	10
2.3	Nationaal Fonds Kinderhulp	12
2.4	Samenvatting	12
3.	Stimuleringsregelingen perspectief gemeenten	15
3.1	Respons	15
3.2	Zwemvaardigheid	15
3.3	Ondersteuning stimuleringsregelingen	16
3.4	Gemeentelijke stimuleringsregelingen	17
3.5	Landelijke stimuleringsregelingen	22
3.6	Mening over stimuleringsregelingen	24
4.	Conclusie	27
4.1	Welke stimuleringsregelingen zijn er?	27
4.2	Gemeentelijke regelingen	27
4.3	Landelijke regelingen	28
4.4	Tevredenheid	29
4.5	Aanbevelingen	29
	Bijlage 1. Inzicht in vangnetregelingen tien casusgemeenten	31

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In Nederland zijn ouders zelf verantwoordelijk voor de zwemvaardigheid van hun kinderen. Sinds het afschaffen van het schoolzwemmen in 1985, heeft de Rijksoverheid hier geen rol meer in. Dat betekent niet dat de Nederlandse overheden geen mogelijkheid hebben om zwemvaardigheid te stimuleren. Gemeenten hebben de mogelijkheid om lokale regelingen op te zetten of aan te sluiten bij regelingen van Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport en Cultuur of Nationaal Fonds Kinderhulp. Op lokaal niveau wordt in bepaalde gemeenten bijvoorbeeld nog steeds schoolzwemmen (of natte gymnastiek) ingezet als stimuleringsmiddel voor de zwemvaardigheid. Gemeenten faciliteren daarbij dat kinderen tijdens schooltijd in bepaalde leerjaren de mogelijkheid krijgen zwemonderwijs te volgen. In 2016 heeft het Mulier Instituut onderzoek gedaan naar schoolzwemmen. Hieruit bleek dat 30 procent van de gemeenten schoolzwemmen inzet als stimuleringsregeling¹.

Niet iedere gemeente zet schoolzwemmen in, maar schoolzwemmen is niet de enige mogelijkheid voor gemeenten om de zwemvaardigheid te stimuleren. Om meer zicht te krijgen op andere regelingen die gemeenten (kunnen) inzetten om de zwemvaardigheid te stimuleren is dit onderzoek gestart.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd binnen het project NL Zwemveilig. Het project NL Zwemveilig is een initiatief van de Nationale Raad Zwemveiligheid (NRZ) en wordt mede gefinancierd door het ministerie van VWS. Het doel van dit project is om de praktijk te ondersteunen in het verbeteren van zwemvaardigheid en zwemveiligheid. In het project werken NRZ, het Mulier Instituut, Kenniscentrum Sport en enkele hogescholen samen om het kennisniveau op het gebied van zwemveiligheid te verhogen.

1.2 Doel- en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is om meer zicht te krijgen op de regelingen die gemeenten inzetten om de zwemvaardigheid te verhogen. Niet alleen meer inzicht op welke regelingen dit zijn, maar ook inzicht in het aantal gemeenten dat gebruikmaakt van deze regelingen en hoe deze regelingen worden ingezet zijn doel van dit onderzoek. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- Welke stimuleringsregelingen worden op dit moment in Nederland ingezet ter bevordering van de zwemvaardigheid?
- Hoeveel gemeenten zijn aangesloten bij landelijke regelingen en op welke manier zetten zij deze regelingen lokaal in?
- Hoeveel gemeenten kennen eigen regelingen ter bevordering van zwemvaardigheid en op welke manier zetten zij deze regelingen in?
- Zijn gemeenten tevreden over de stimuleringsregelingen voor zwemvaardigheid die zij inzetten?

¹ Floor, C. (2016). *Schoolzwemmen 2016*. Utrecht: Mulier Instituut.

1.3 Methode

Om de vragen van dit onderzoek te beantwoorden, is ten eerste een deskstudie uitgevoerd naar de verschillende stimuleringsregelingen die in Nederland worden ingezet. Op basis van beschikbare gegevens op websites van gemeenten en landelijke organisaties, e-mailcontact en telefonische interviews is meer informatie verkregen over de verschillende regelingen, doelgroepen van de regelingen en waar de regelingen uit bestaan.

Op basis van de uitkomsten van de deskstudie zijn vragen opgesteld die in het najaar van 2018 door middel van een online vragenlijst bij het panel van Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) zijn uitgezet onder alle gemeenten in Nederland. In totaal hebben 381 gemeenten de vragenlijst ontvangen; 163 gemeenten hebben de vragenlijst ingevuld (42% respons).

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 van dit rapport richt zich op de resultaten van de deskstudie. Hierbij wordt dieper ingegaan op de definitie van de stimuleringsregelingen en welke regelingen momenteel in Nederland in werking zijn. Het onderscheid tussen nationale en lokale regelingen zal daarbij verduidelijkt worden. Hoofdstuk 3 gaat in op de resultaten van de online vragenlijst uitgezet bij Nederlandse gemeenten. Hierbij zal ook kort een vergelijking met de resultaten van 2016 ten aanzien van schoolzwemmen worden weergegeven. Hoofdstuk 4 vormt het slot van deze rapportage met daarin de antwoorden op de gestelde vragen voor dit onderzoek.

2. Stimulering van zwemvaardigheid door gemeenten

In hoofdstuk 1 is kort ingegaan op de mogelijkheden die gemeenten hebben om de zwemvaardigheid te stimuleren, waarbij is aangegeven dat de regelingen waar gemeenten gebruik van kunnen maken zeer divers zijn. In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de mogelijkheden voor gemeenten. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen regelingen die gemeenten zelf kunnen opstellen en landelijke regelingen waar gemeenten zich bij aan kunnen sluiten.

Om beter te weten welke typen regelingen onder de stimuleringsregelingen voor zwemvaardigheid vallen is de volgende definitie opgesteld: 'Een stimuleringsregeling zwemvaardigheid is een regeling die door gemeenten wordt ingezet om de zwemvaardigheid van (groepen) inwoners zoals kinderen of asielzoekers te vergroten. Het gaat daarbij om aansluiting bij landelijke regelingen of regelingen die de gemeente zelf heeft ingesteld. Onder dit type regelingen vallen bijvoorbeeld regelingen voor schoolzwemmen/natte gymnastieklessen en vangnetregelingen voor zwemvaardigheid'.

2.1 Gemeentelijke regelingen

Gemeenten in Nederland zijn vrij om subsidieregelingen op te stellen ter bevordering van de zwemvaardigheid van hun inwoners. Hierbij kunnen zij bijvoorbeeld schoolzwemmen, particuliere lessen, zwemmen voor volwassenen of zwemmen bij een vereniging subsidiëren. Gezien de beleidsvrijheid van gemeenten hierin, kunnen er per gemeente grote verschillen zijn in het aanbod van deze regelingen.

Om een eerste beeld te krijgen van verschillende stimuleringsregelingen in Nederland zijn in het vooronderzoek tien casussen onderzocht. Voor deze tien gemeentelijke regelingen is informatie verzameld over de toegankelijkheid van de informatie, de hoogte van de subsidie, wat de inhoud van de vergoeding is en aan welke voorwaarden de aanvrager moet voldoen. Bovendien is gekeken hoe gemakkelijk informatie hierover op internet en de websites van gemeenten te vinden is, zodat ook een beeld kan worden verkregen hoe gemakkelijk ouders informatie hierover kunnen vinden². Deze tien gemeenten vormen geen representatie van de regelingen die bij alle gemeenten in Nederland worden ingezet, maar zij vormen een illustratie van de mogelijkheden die gemeenten hebben. In bijlage 1 is een samenvatting te vinden van de informatie die in deze casussen is geïnventariseerd en is een beschrijving van de regeling per casus te vinden.

Uit dit vooronderzoek kan worden geconcludeerd dat een aantal factoren terugkomt in bijna alle regelingen die zijn onderzocht:

- de regeling wordt veelal ingezet om mensen met een lage economische status te ondersteunen, meestal gerelateerd aan de inkomsten van de ouder/volwassene uitgedrukt in een percentage van de bijstandsnorm;
- het merendeel van de onderzochte regelingen voorziet in stimulering van de zwemvaardigheid van kinderen;

² Het onderzoek is verricht op basis van een internetzoektocht en enkele telefoontjes. Toegankelijkheid van de informatie en duidelijkheid over de aanvraagprocedure zijn dus ook op deze manier verkregen, hierbij is geen onderzoek gedaan onder de doelgroep.

- de vergoeding die wordt aangeboden richt zich op een bepaald diplomaniveau dat van belang wordt geacht om (minimaal) te halen.

Op basis van deze factoren kan worden bepaald hoe regelingen van elkaar afwijken. Deze factoren hebben centraal gestaan in de uitvraag via de online vragenlijst. Voor alle ondervraagde regelingen is gevraagd welke voorwaarden worden gesteld voor deelname, welke doelgroep wordt aangesproken en welke vergoeding wordt gegeven.

2.2 Landelijke regelingen ingezet op lokaal niveau

Wanneer inwoners van een gemeente geen aanspraak kunnen doen op een gemeentelijke regeling ter bevordering van de zwemvaardigheid, zijn er nog mogelijkheden om via landelijke fondsen (al dan niet actief op regionaal of lokaal niveau) subsidie aan te vragen voor de stimulering van zwemvaardigheid. In Nederland zijn drie grote fondsen actief waarbij een dergelijke subsidie kan worden aangevraagd: Jeugdfonds Sport en Cultuur, Stichting Leergeld en het Nationaal Fonds Kinderhulp. Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld worden ongeveer voor een kwart door private partijen ondersteund en voor drie kwart door de overheid. Nationaal Fonds Kinderhulp wordt bijna voor 100 procent door private partijen ondersteund.

Alle drie de landelijke fondsen bieden mogelijkheden in de vorm van subsidies voor kinderen en jongeren die in armoede opgroeien. Zoals de naam van de fondsen doet vermoeden, richten de fondsen zich niet enkel op het stimuleren van zwemvaardigheid, maar ook op stimuleren van sport en cultuur, ondersteuning voor bijvoorbeeld schoolreisjes en het verzorgen van andere voorzieningen waar kinderen vanwege armoede geen toegang toe hebben.

Het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld zijn op eenzelfde manier georganiseerd. Zij bestaan uit lokale stichtingen die onder één landelijke overkoepelende organisatie vallen. Iedere lokale stichting mag zijn eigen regels en voorwaarden opzetten afhankelijk van inkomen en aanvraag. Hierdoor ontstaan er verschillen tussen gemeenten in de vergoedingen die aangeboden worden. Bovendien bestaan er regio's waar het Jeugdfonds Sport en Cultuur of Stichting Leergeld niet actief zijn. Het Nationaal Fonds Kinderhulp is in deze regio's een mogelijkheid om bij aan te kloppen. Deze organisatie werkt landelijk en is een laatste mogelijkheid als er geen andere regelingen in de gemeente beschikbaar zijn.

Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld

Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld werken steeds vaker samen, maar nog niet in alle plaatsen waar zij actief zijn. Door de regionale verschillen is er niet één stelregel voor de aanvraag van subsidie ter bevordering van de zwemvaardigheid. Een van de verschillen waar bijvoorbeeld tegenaan wordt gelopen is dat de vergoeding voor zwemvaardigheid niet overal onder dezelfde noemer valt. Soms wordt het namelijk gezien als een subsidie op sport en soms als een subsidie voor onderwijs.

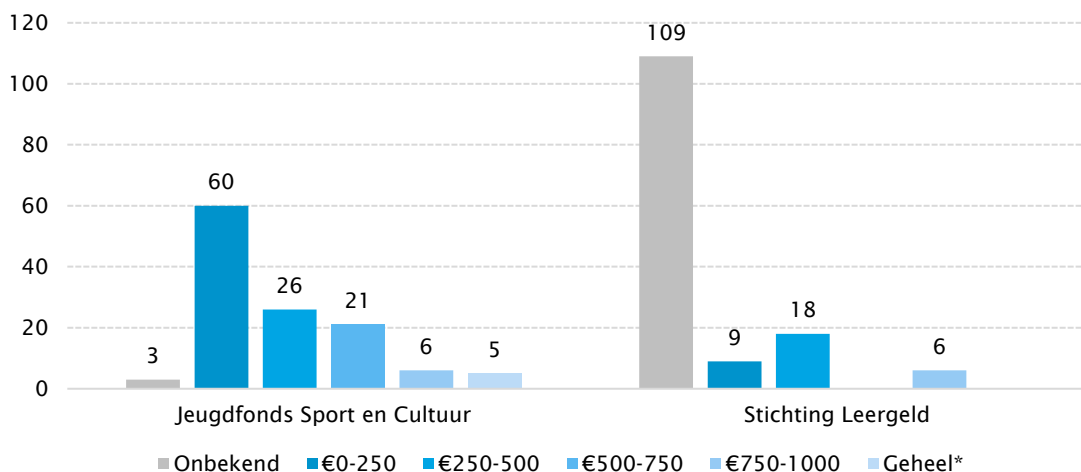
Het Jeugdfonds Sport en Cultuur is in 248 van de 381 gemeenten in Nederland actief (oktober 2018). Voor Stichting Leergeld geldt dat er in totaal 103 lokale stichtingen actief zijn die 266 van de 381 gemeenten bedienen (oktober 2018). Ongeveer de helft van deze gemeenten biedt mogelijkheden tot vergoedingen voor zwemles en zwemdiploma's. De overige gemeenten bieden geen vergoeding of geven geen duidelijkheid over een specifieke vergoeding voor zwemvaardigheid. Dat houdt in dat

zwemvaardigheid niet wordt genoemd, maar ook niet wordt uitgesloten in de ‘spelregels’/het beleidsplan/de website.

De regelingen van het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld gelden voor kinderen in de leeftijd 4-18 jaar. Lokaal of voor bepaalde subsidieregelingen kan hiervan worden afgeweken. Bij beide fondsen mogen, in de meeste gevallen, ouders die in aanmerking komen voor een financiële bijdrage voor hun kind, niet meer verdienen dan 120 procent van de bijstandsnorm. Bovendien moeten hun kinderen niet in de mogelijkheid zijn om zwemdiploma’s via schoolzwemmen of via een andere gemeentelijke regeling te kunnen halen. Stichting Leergeld geeft aan eerst door te verwijzen naar het Jeugdfonds Sport en Cultuur wanneer dit fonds ook in hun gemeente actief is. Soms stellen de organisaties eisen aan het zwembad waar de zwemlessen gevolgd mogen worden en komen ouders dus alleen in aanmerking voor vergoeding wanneer hun kind bij dat zwembad de zwemlessen volgt.

De gemeenten waarvan duidelijk is dat er bij het Jeugdfonds Sport en Cultuur of Stichting Leergeld vergoedingen voor leszwemmen zijn, hebben zeer uiteenlopende bedragen voor deze vergoeding beschikbaar. In figuur 2.1 is voor beide fondsen weergegeven wat de hoogte is van mogelijke financiële ondersteuning, opgedeeld in categorieën. Hierbij is nog wel een onderscheid te maken in eenmalige en jaarlijkse vergoedingen. Bij Jeugdfonds Sport en Cultuur kan per jaar een bijdrage van 225 euro worden aangevraagd voor sport, deze kan in veel gevallen worden ingezet ter bevordering van de zwemvaardigheid. Daarnaast bieden lokale fondsen mogelijkheden tot een eenmalige vergoeding specifiek ter bevordering van de zwemvaardigheid. Bij Stichting Leergeld is vaak niet vooraf bekend welke vergoeding verkregen kan worden.

Figuur 2.1 Hoogte zwemlesvergoeding per aangesloten gemeente in 2018 (in absolute aantallen)

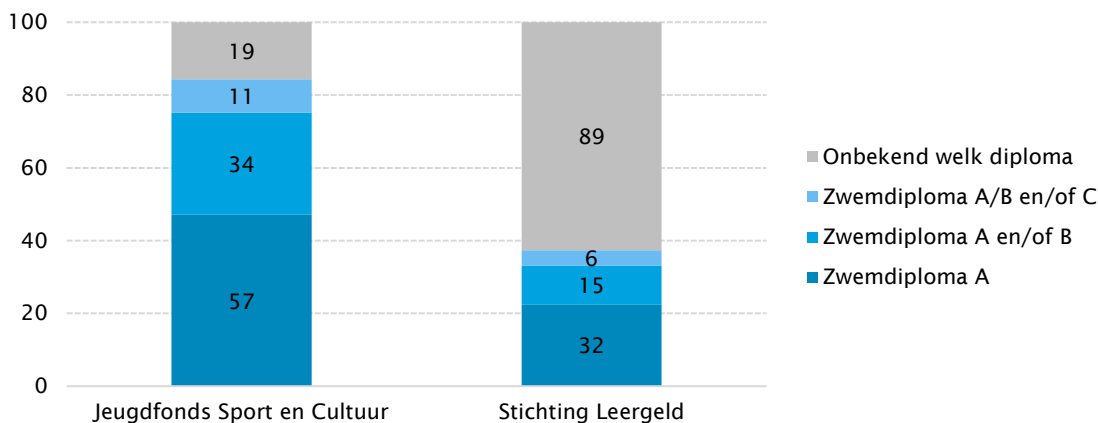
* Er is bekend dat het zwemdiploma in zijn geheel wordt vergoed, maar niet wat de exacte kosten zijn.
Bron: Jeugdfonds Sport en Cultuur, 2018; Stichting Leergeld, 2018.

Aanvragen voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur moeten worden ingediend door een intermediair, aanvragen bij Stichting Leergeld kunnen door de ouders zelf worden gedaan. Intermediarissen zijn bijvoorbeeld maatschappelijk werkers, leraren of huisartsen die betrokken zijn bij de opvoeding en verzorging van het kind. Wanneer er een goede samenwerking is tussen Jeugdfonds Sport en Cultuur en

Stichting Leergeld in de betreffende gemeente, kan ook Stichting Leergeld optreden als intermediair voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur, wat in sommige gemeenten ook gebeurt.

Figuur 2.2 laat zien voor welke zwemdiploma's aanvragen kunnen worden ingediend. Bij Stichting Leergeld is het vaak onduidelijk voor welke zwemdiploma's de vergoeding wel of niet mogelijk is. Bij Jeugdfonds Sport en Cultuur wordt vaker aangegeven voor welk diploma de vergoeding bedoeld is.

Figuur 2.2 Diploma waarvoor de vergoeding bedoeld is in 2018 (cijfers=absolute aantallen, hoogte staven=percentages)

Bron: Jeugdfonds Sport en Cultuur, 2018; Stichting Leergeld, 2018.

2.3 Nationaal Fonds Kinderhulp

Nationaal Fonds Kinderhulp is een landelijk fonds en is niet opgedeeld in lokale stichtingen; het fonds biedt mogelijkheden tot vergoeding in heel Nederland. De voorwaarden en vergoedingen zijn voor alle gemeenten in Nederland gelijk. Het Nationaal Fonds Kinderhulp is een laatste optie, als geen andere regelingen mogelijk zijn. Per casus wordt bekeken of er recht is op een financiële ondersteuning. Buiten het feit dat de aanvrager moet kunnen aantonen dat hij/zij financieel niet in staat is om de kosten voor zwemlessen te dekken, is er verder niet bekend waarop een aanvraag wordt toe- of afgewezen. Duidelijkheid over het wel of niet in aanmerking komen voor vergoeding voor leszwemmen is er dus vooraf niet. Aanvragen voor Nationaal Fonds Kinderhulp moeten schriftelijk of via e-mail door een intermediair worden ingediend. De aanvraag kan worden gedaan voor zowel het A-, als B-, als C-diploma. Afhankelijk van de casus krijgen de aanvragers een maximale vergoeding van 400 euro per jaar. Per jaar geeft het Nationaal Fonds Kinderhulp aan plusminus 1000 kinderen te ondersteunen met subsidie voor zwemvaardigheid. In de online vragenlijst is samenwerking met het Nationaal Fonds Kinderhulp niet uitgevraagd, omdat de aanvragen via het fonds zelf lopen en niet via de gemeente.

2.4 Samenvatting

Op verschillende manieren kunnen subsidies ter bevordering van de zwemvaardigheid worden verstrekt. Gemeenten kunnen ervoor kiezen eigen gemeentelijke regelingen op te zetten of als er geen gemeentelijke regelingen in werking zijn, kan via Jeugdfonds Sport en Cultuur, Stichting Leergeld of als laatste mogelijkheid via het Nationaal Fonds Kinderhulp subsidie worden aangevraagd. De eigen gemeentelijke regelingen lopen sterk uiteen, maar er kan worden gesteld dat regelingen meestal afhankelijk zijn van het inkomen van de ouder, bedoeld zijn voor kinderen en dat de vergoeding vaak gebaseerd is op de mogelijkheid een bepaald zwemdiploma te behalen. Bij de nationale fondsen zijn

deze voorwaarden ook terug te vinden. Daarnaast wordt aangegeven dat op lokaal niveau als voorwaarde kan worden gesteld dat de zwemlessen worden afgenomen bij een bepaald zwembad.

Het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld zijn landelijke organisaties die lokale afdelingen hebben. Deze lokale afdelingen kennen enige mate van beleidsvrijheid. Hierdoor zit er verschil in vergoedingen en welke partij de vergoeding biedt in verschillende gemeenten. Nationaal Fonds Kinderhulp is nationaal geregeld en de aanvraag dient direct bij hen te worden gedaan. Dit Fonds staat los van de gemeente, in het verdere onderzoek wordt hier niet verder op ingegaan.

3. Stimuleringsregelingen perspectief gemeenten

In samenwerking met Vereniging Sport en Gemeenten heeft het Mulier Instituut in het najaar van 2018 een vragenlijst onder gemeenten uitgezet. Het doel van deze vragenlijst is om verdiepende informatie op te halen over de inzet van stimuleringsmaatregelen ter bevordering van de zwemvaardigheid. Gemeenten zijn door middel van een online vragenlijst ondervraagd over de gemeentelijke regelingen ter bevordering van de zwemvaardigheid die in hun gemeente in werking zijn en over de aansluiting die zij hebben bij landelijke regelingen. Ook zijn enkele algemene vragen ten aanzien van het beleid voor zwemvaardigheid en de verantwoordelijkheid voor zwemvaardigheid gesteld.

3.1 Respons

In totaal hebben 163 van de 381 Nederlandse gemeenten de vragenlijst volledig ingevuld, een respons van bijna 43 procent. Twee jaar geleden tijdens het onderzoek naar schoolzwemmen dat onder hetzelfde VSG-panel is uitgezet lag de respons op 66 procent³. Een lagere respons voor dit onderzoek valt deels te verklaren door de complexiteit van het onderwerp. Niet iedere beleidsmedewerker sport van een gemeente is op de hoogte van de invulling van de verschillende stimuleringsregelingen die de gemeente inzet en het is niet altijd duidelijk bij welke collega dit onderwerp is ondergebracht (sport, sociaal beleid, onderwijs).

De gemeenten die de vragenlijst hebben ingevuld, zijn wat betreft provincie, omvang van de gemeente, stedelijkheid en krimpstatus te vergelijken met alle gemeenten in Nederland. De groep vormt daarom een goede representatie van de gemeenten in Nederland.

Het valt op dat in 2018 ten opzichte van het onderzoek naar schoolzwemmen in 2016³ vaker gemeenten hebben gereageerd die in hun gemeente over een openbaar zwembad beschikken. Van die openbare zwembaden worden minder zwembaden gemeentelijk geëxploiteerd. Wat dit laatste betreft is er geen inzicht of in 2018 meer dan in 2016 zwembaden zijn overgedragen naar commerciële partijen of stichtingen of dat een deel van de gemeenten met gemeentelijke zwembaden ervoor heeft gekozen niet deel te nemen aan dit onderzoek.

3.2 Zwemvaardigheid

In deze rapportage staan stimuleringsregelingen ter bevordering van de zwemvaardigheid centraal. Met zwemvaardigheid worden de vaardigheden bedoeld die men bezit om veilig te kunnen zwemmen. In veel gemeenten wordt bevordering van de zwemvaardigheid met name gedefinieerd als bevordering van het diplomabezit, maar zwemvaardigheid is meer dan alleen diplomabezit. Het gaat ook om de vaardigheden die men bijvoorbeeld op latere leeftijd nog heeft. De Rijksoverheid heeft aangegeven dat ouders in de basis verantwoordelijk zijn voor de zwemvaardigheid van hun kinderen, maar dat de overheid wel een ondersteunende rol kan spelen. In navolging van het onderzoek naar schoolzwemmen in 2016³ is in dit onderzoek opnieuw gevraagd hoe de verantwoordelijkheid voor zwemvaardigheid volgens gemeenten verdeeld is (tabel 3.1). Gemeenten zijn gevraagd 'verantwoordelijkheidspunten' uit te delen. Zij konden in totaal 10 punten verdelen over de partijen en zijn gevraagd iedere partij zoveel

³ Floor, C. (2017). *Schoolzwemmen 2016*. Utrecht: Mulier Instituut.

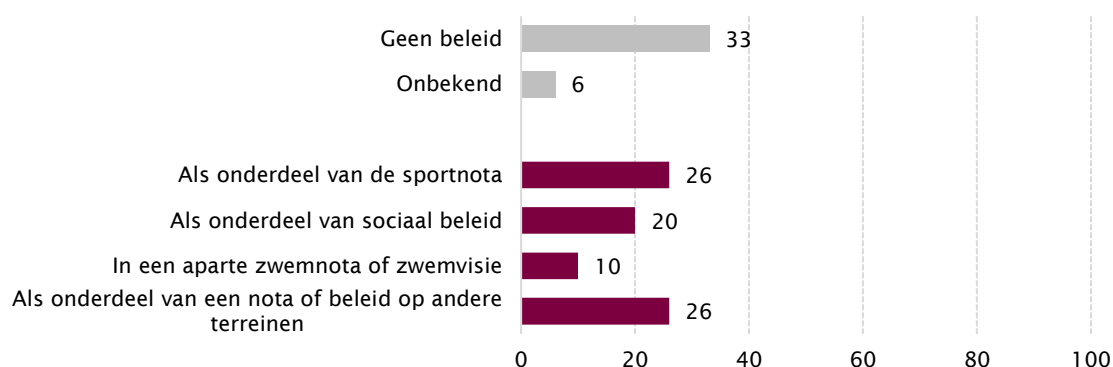
punten te geven als zij de betreffende partij verantwoordelijk achten voor de zwemvaardigheid. De resultaten in 2018 geven eenzelfde beeld weer als in 2016. Ouders dienen volgens gemeenten de meeste verantwoordelijkheid voor zwemvaardigheid op zich te nemen. Verder zijn er rollen voor school, gemeente en de Rijksoverheid. De gemeente ziet hierin de grootste rol voor zichzelf weggelegd.

Tabel 3.1 Verdeling verantwoordelijkheidspunten voor zwemvaardigheid door gemeenten in 2016 en 2018

	2016 (n=253)	2018 (n=163)
Ouders	7,1	7,3
Gemeente	1,2	1,3
School	0,9	0,7
Rijksoverheid	0,8	0,7
Andere partij	0,1	0,0

Daarnaast is ook gevraagd of gemeenten beleid hebben vastgelegd ten aanzien van zwemvaardigheid en onder welke noemer zij dit hebben gedaan (figuur 3.1). Bijna 40 procent van de gemeenten geeft aan geen beleid te hebben of het beleid is onbekend. Wanneer gemeenten wel beleid hebben, is dit ondergebracht in de sportnota of sociaal beleid; een grote groep geeft ook aan beleid op andere terreinen te hebben. Hier gaat het veelal om zwemvaardigheid als onderdeel van onderwijsbeleid. Een klein deel van de gemeenten geeft aan een aparte zwemvisie te hebben opgesteld. Bijna 70 procent van deze zwemvisies is sinds 2014 opgesteld of vernieuwd.

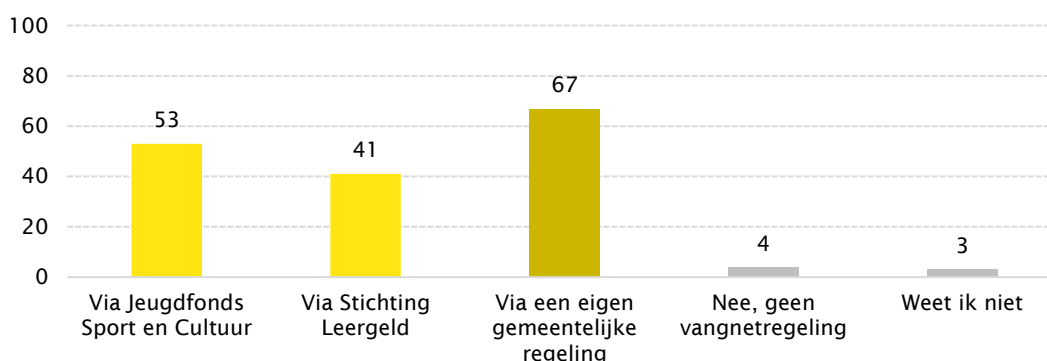
Figuur 3.1 Beleid van gemeenten ten aanzien van zwemvaardigheid 2018 (in procenten, n=163)

3.3 Ondersteuning stimuleringsregelingen

In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk wordt apart ingegaan op de gemeentelijke regelingen om de zwemvaardigheid te stimuleren en de landelijke regelingen waarbij gemeenten betrokken zijn. Figuur 3.2 geeft inzicht in het percentage van de gemeenten dat in dit onderzoek aangeeft stimuleringsregelingen te ondersteunen. Het gaat hierbij specifiek om het aanbod voor zwemvaardigheid. Andere samenwerkingen met Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld zijn niet opgenomen. Schoolzwemmen is in deze figuur bij het percentage gemeentelijke regelingen opgenomen. In de paragraaf over gemeentelijke regelingen wordt schoolzwemmen apart behandeld.

Figuur 3.2 Ondersteuning van verschillende regelingen ter bevordering van de zwemvaardigheid door gemeenten (in procenten, n=163)

Jeugdfonds Sport en Cultuur wordt van de twee onderzochte landelijke regelingen door de ondervraagde gemeenten het meest ingezet ter stimulering van zwemvaardigheid; iets meer dan de helft van de gemeenten geeft aan aanbod via het Jeugdfonds Sport en Cultuur aan te bieden. Uit de analyse blijkt dat middelgrote gemeenten vaker vanuit het Jeugdfonds Sport en Cultuur een regeling aanbieden dan grote gemeenten. Stichting Leergeld wordt door 41 procent van de ondervraagde gemeenten ingezet. Bijna 70 procent van de gemeenten geeft aan een gemeentelijke regeling ter stimulering van zwemvaardigheid te hebben. 36 procent van alle gemeenten geeft aan schoolzwemmen aan te bieden, 51 procent van alle gemeenten geeft aan stimuleringsregelingen voor zwemvaardigheid aan te bieden, losstaand van het schoolzwemmen. Deze gemeentelijke regelingen worden vaker ingezet door stedelijke gemeenten dan door niet-stedelijke gemeenten. Een klein deel van de gemeenten (4 procent) geeft aan geen vangnetregeling te hebben en 3 procent geeft aan geen zicht te hebben op de mogelijkheden die de gemeente biedt.

Aan de gemeenten is gevraagd hoe tevreden zij zijn met de regelingen die zij op dit moment inzetten. 84 procent geeft aan tevreden te zijn. De uitleg hierbij is verschillend, maar veel genoemde argumenten zijn dat het goed is dat er voor mensen met een lage economische status deze mogelijkheid bestaat, er veel gebruik van de regeling(en) wordt gemaakt en het laagdrempelig is om van de regeling(en) gebruik te maken. 16 procent geeft aan ontevreden te zijn, zij geven hiervoor verschillende redenen aan. Er wordt onder andere aangegeven dat de samenwerking met Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld wringt, het gebruik en de bekendheid van de regelingen te laag is, de vergoeding soms te laag is voor het behalen van het A-diploma en dat de meeste regelingen alleen zijn gericht op het behalen van een diploma, maar niet op het onderhouden van de zwemvaardigheid.

3.4 Gemeentelijke stimuleringsregelingen

Aan de gemeenten in dit onderzoek is gevraagd aan te geven of in hun gemeente gemeentelijke regelingen actief zijn ter bevordering van de zwemvaardigheid. Hierbij zijn schoolzwemmen en andere stimuleringsregelingen apart uitgevraagd. In deze paragraaf wordt eerst ingegaan op de 51 procent van de gemeenten die een gemeentelijke regeling los van het schoolzwemmen aanbiedt, vervolgens wordt ingegaan op de 36 procent van de gemeenten die aangeeft schoolzwemmen of natte gymles aan te bieden.

82 van de 163 gemeenten hebben aangegeven minimaal één gemeentelijke regeling te hebben ter bevordering van de zwemvaardigheid. In totaal zetten de gemeenten 103 regelingen in. De vragenlijst gaf de mogelijkheid om meerdere regelingen aan te geven. Zij konden maximaal drie regelingen

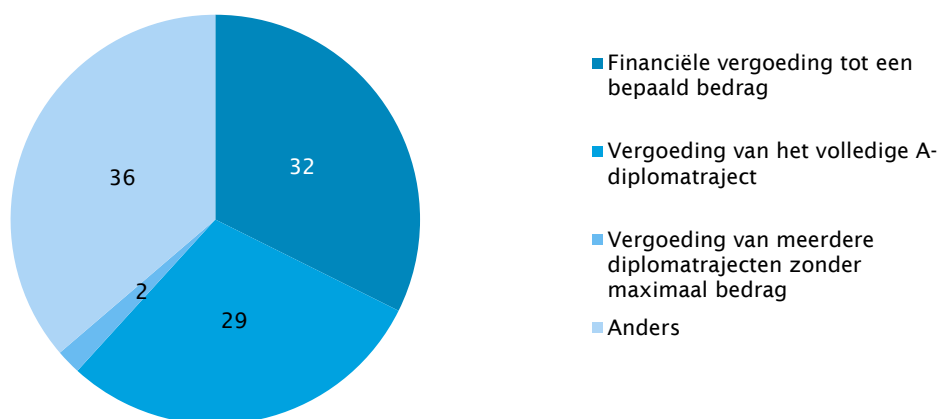
aangeven. 70 procent van de gemeenten heeft één regeling, 20 procent twee regelingen en 8 procent geeft aan drie regelingen te hebben. In de analyse wordt op het niveau van de regeling gekeken.

In het vervolg wordt op de regelingen ingegaan aan de hand van de drie factoren die uit het onderzoek zijn gekomen die bepalend zijn voor de manier waarop de regelingen worden ingezet, namelijk: vergoeding, doelgroep en voorwaarden om deel te nemen aan de regeling. Vanuit de landelijke regelingen kwam ook nog naar voren dat gemeenten de keuze hebben de regelingen in te zetten in een bepaald zwembad, dit is ook uitgevraagd.

Vergoeding

Inzicht in de vergoedingen die beschikbaar zijn voor een bepaalde regeling geven ook inzicht in het type regeling dat de gemeente aanbiedt. Figuur 3.3 laat zien waar de vergoeding van gemeenten voor zwemvaardigheid uit bestaat. Wanneer het over een financiële vergoeding gaat, konden gemeenten ook aangeven hoe hoog deze vergoeding is. Vijf gemeenten geven aan niet te weten wat de hoogte van de vergoeding is. Bij het merendeel van de regelingen waar een bepaald bedrag wordt uitgekeerd valt de vergoeding tussen de 200 en 400 euro.

Figuur 3.3 Vergoeding die de gemeentelijke stimuleringsregeling zwemvaardigheid biedt (in procenten, n=103 regelingen)

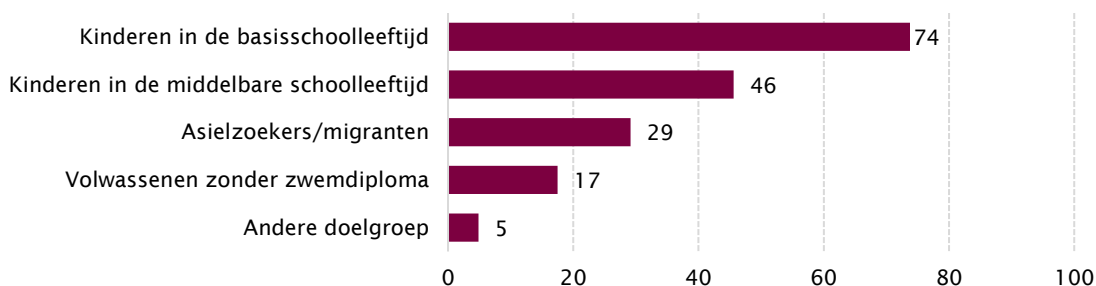
De categorie anders is in de figuur vrij groot. De gemeentelijke regelingen zijn niet altijd te vatten in een bepaalde vergoeding voor zwemles of een bepaald doel zoals het behalen van een diploma. Het verbeteren van de zwemvaardigheid door middel van een eigen zwemprogramma, inzet van buurtsportcoaches, korting op de tarieven voor verenigingen, een bedrag voor een school om vrij te besteden aan zwemvaardigheid of het aanvullen van Jeugdfonds Sport en Cultuur of Stichting Leergeld worden genoemd als mogelijke vergoedingen. Dit laat zien dat de gemeentelijke regelingen divers zijn en dat op verschillende manieren de zwemvaardigheid gestimuleerd kan worden.

Doelgroep

Gemeentelijke regelingen kunnen ingezet worden om de zwemvaardigheid bij verschillende doelgroepen te stimuleren (figuur 3.4). Gemeenten zetten met name in op het stimuleren van zwemvaardigheid bij kinderen. De regelingen kunnen meerdere doelgroepen bedienen. In ruim 50 procent van de gevallen kent de regeling één doelgroep, in 30 procent van de gevallen worden twee doelgroepen aangegeven en de overige 20 procent bestaat uit meer dan twee verschillende doelgroepen voor een regeling. 29

procent van de regelingen richt zich ook op asielzoekers/migranten. Slechts twee van de 103 regelingen richten zich specifiek op de doelgroep asielzoekers en migranten, zonder dat andere doelgroepen ook van de regeling gebruik kunnen maken. Onder andere doelgroepen geven gemeente aan dat de doelgroep alle inwoners uit de gemeente betreft, dat het niet bekend is wie de doelgroep is en eenmaal is aangegeven dat de doelgroep mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking betreft.

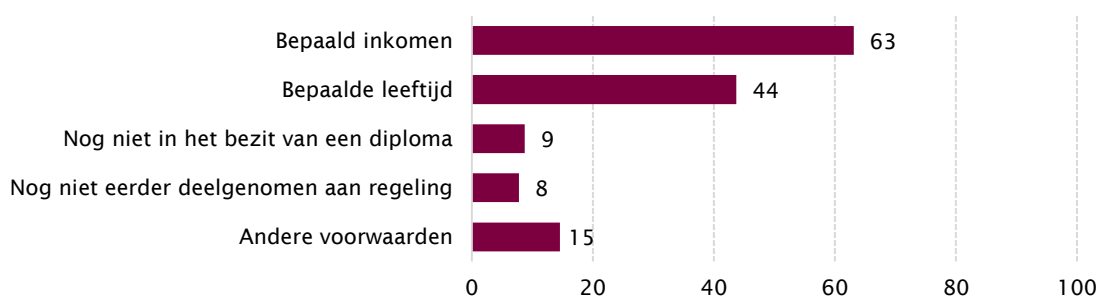
Figuur 3.4 Doelgroep van de gemeentelijke stimuleringsregelingen zwemvaardigheid (in procenten, n=103 regelingen)

Voorwaarden

Op basis van het vooronderzoek werd duidelijk dat er door gemeenten bepaalde eisen worden gesteld om deel te kunnen nemen aan een regeling. In de casusgemeenten viel op dat in bijna alle gevallen een inkomenseis werd gesteld. Aan de gemeenten die gemeentelijke regelingen inzetten, is gevraagd wat hun voorwaarden zijn voor het gebruik van een bepaalde regeling (figuur 3.5). Inkomen blijkt voor 63 procent van de regelingen een eis te zijn waaraan voldaan moet worden. Leeftijd wordt ook vaak genoemd, dit hangt op veel plaatsen samen met de doelgroep kinderen. Nog niet in het bezit zijn van een diploma was niet opgenomen in de lijst met keuzemogelijkheden in de enquête, maar omdat deze voorwaarde veelvuldig in de categorie anders werd genoemd, is ook deze in de figuur opgenomen. Bij andere voorwaarden wordt onder andere aangegeven dat men niet op de hoogte is van de criteria, dat er geen criteria zijn of worden andere voorwaarden gesteld.

Figuur 3.5 Voorwaarden die gemeenten stellen aan het gebruikmaken van een gemeentelijke stimuleringsregeling zwemvaardigheid (in procenten, n=103 regelingen)

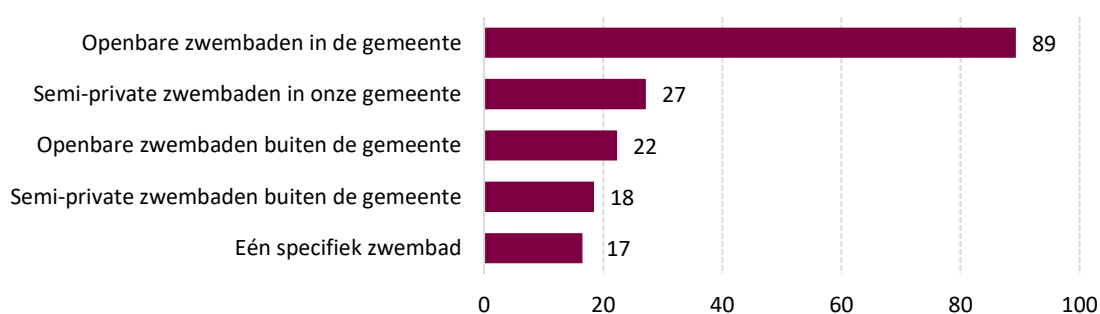

Zwembad

Zoals hierboven aangegeven, kunnen aan regelingen ter stimulering van de zwemvaardigheid regels worden gesteld met betrekking tot vergoeding, de doelgroep en voorwaarden om deel te nemen. Ook kan de gemeente ervoor kiezen om voor een bepaald zwembad of bepaalde zwembaden te kiezen waar de regeling mag worden ingezet. Figuur 3.6 geeft inzicht in welke zwembaden de regelingen plaats kunnen vinden. Gemeenten konden meerdere opties aangeven, alle regelingen zijn in deze figuur

meegenomen. Bijna 18 procent van de regelingen kan in zwembaden zowel binnen als buiten de gemeente, zowel openbaar als privaat plaatsvinden. Bijna 60 procent van de regelingen kan alleen worden ingezet in de openbare zwembaden binnen de gemeente.

Figuur 3.6 Zwembaden waar de gemeentelijke regeling kan worden ingezet (in procenten, n=103 regelingen)

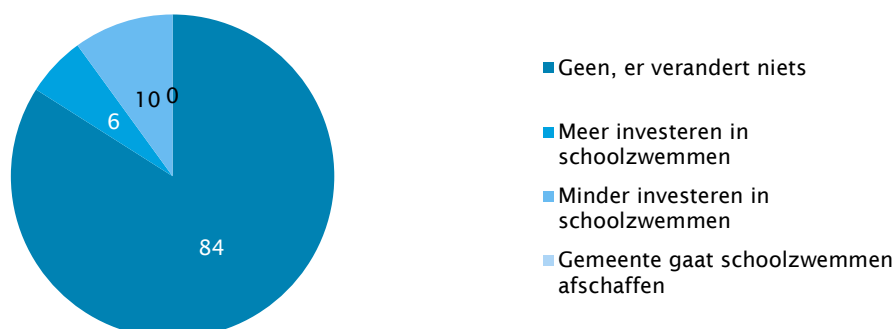
Schoolzwemmen

In dit onderzoek is apart uitvraag gedaan naar gemeenten die schoolzwemmen of natte gymles inzetten ter bevordering van de zwemvaardigheid. Van de gemeenten die deel hebben genomen aan dit onderzoek geeft 36 procent aan schoolzwemmen in te zetten. In 2016 gaf 30 procent van de gemeenten aan schoolzwemmen te ondersteunen. Door het verschil in respons tussen de onderzoeken in 2016 en 2018 kan niet met zekerheid worden gezegd of er ook daadwerkelijk meer gemeenten schoolzwemmen zijn gaan ondersteunen. Of dat het verschil in percentages te wijten is aan meer respons van de gemeenten die schoolzwemmen aanbieden ten opzichte van de gemeenten die dat niet doen.

Aan de gemeenten die schoolzwemmen aanbieden, is gevraagd met welk doel zij dit aanbieden. 16 procent van de ondervraagden geeft aan dat in hun gemeenten het 'klassieke schoolzwemmen' wordt aangeboden. Dit houdt in dat kinderen in de basis worden opgeleid voor het behalen van een diploma. 49 procent van de ondervraagde gemeenten geeft aan schoolzwemmen in de vorm van natte gymles aan te bieden, het halen van een diploma staat hier niet voorop. Dit percentage ligt hoger dan in het onderzoek van 2016. Ten slotte geeft 35 procent van de gemeenten aan dat schoolzwemmen zowel meer klassiek is ingericht als zich richt op natte gymnastiek.

Gemeenten die schoolzwemmen ondersteunen is voorgelegd wat hun verwachtingen voor de toekomst zijn (figuur 3.7) en aan gemeenten die op dit moment schoolzwemmen niet ondersteunen is gevraagd of zij het opnieuw zouden willen invoeren (figuur 3.8). Met deze informatie kan iets gezegd worden over de toekomst van het schoolzwemmen in Nederland.

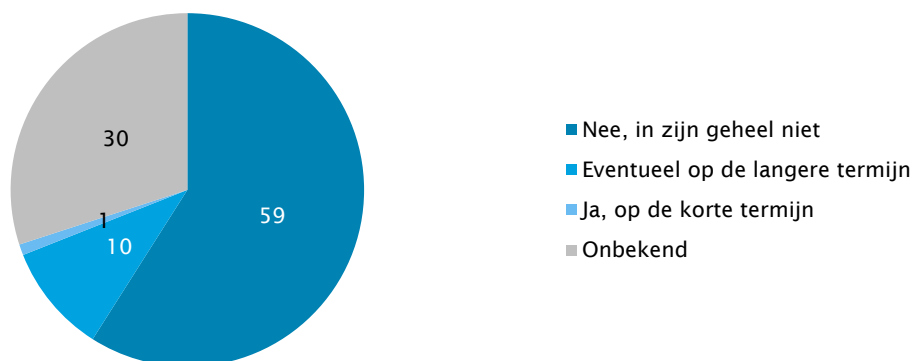
Figuur 3.7 Verwachtingen ten aanzien van veranderingen in aanbod aan schoolzwemmen bij gemeenten die nu schoolzwemmen ondersteunen (in procenten, n=53)

Op basis van deze antwoorden geven de meeste gemeenten en die op dit moment schoolzwemmen ondersteunen aan het niet af te schaffen; wel zou de vorm waarin het nu plaatsvindt kunnen veranderen op basis van de veranderingen in financiering (figuur 3.7). In 2016 gaf nog 4 procent van de gemeenten aan schoolzwemmen te willen afschaffen.

Wat betreft gemeenten die nu geen schoolzwemmen aanbieden, is de verwachting dat het aantal gemeenten met schoolzwemmen iets zal groeien, maar het gaat dan met name om lange termijnplannen. Voor bijna een derde van de gemeenten is het onbekend of er veranderingen zullen zijn in het ondersteunen van schoolzwemmen (figuur 3.8). De gemeenten geven hierbij aan dat het voornamelijk een politieke keuze zal zijn of het schoolzwemmen wel of niet terugkomt.

Figuur 3.8 Verwachtingen ten aanzien van veranderingen in aanbod aan schoolzwemmen bij gemeenten die nu geen schoolzwemmen ondersteunen (in procenten, n=94)

3.5 Landelijke stimuleringsregelingen

Van de 163 gemeenten die de vragenlijst hebben ingevuld, geven 86 gemeenten aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur in te zetten als stimuleringsregeling voor zwemvaardigheid en geven 67 gemeenten aan Stichting Leergeld in te zetten. In de antwoorden valt op dat in sommige gemeenten wordt aangegeven dat het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld samenwerken. Deze gemeenten hebben wel aangegeven beide regelingen aan te bieden.

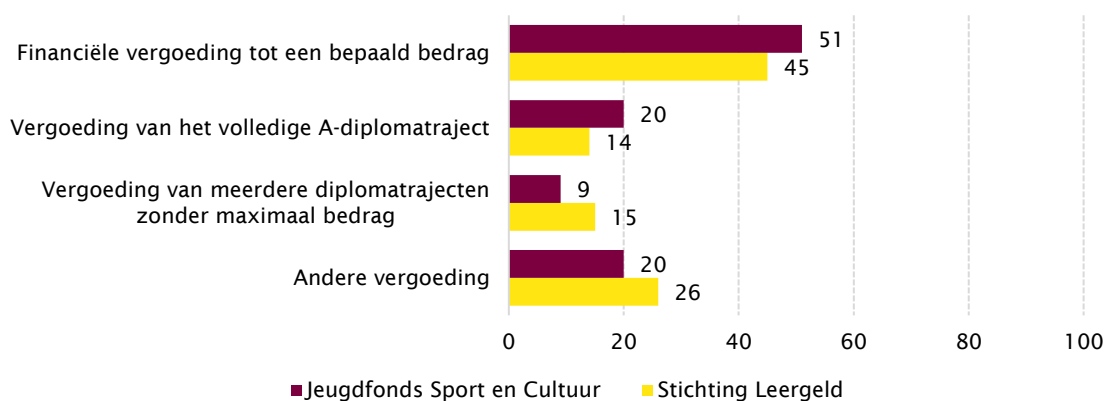
In deze paragraaf wordt net zoals voor de gemeentelijke regelingen aangegeven waar de vergoeding uit bestaat, wie de doelgroep van de regelingen is, wat de voorwaarden voor deelname aan de regeling zijn en in welk(e) zwembad(en) de regeling kan worden ingezet.

Vergoeding

Uit het vooronderzoek is gebleken dat de standaardvergoeding van het Jeugdfonds Sport en Cultuur 225 euro is. Voor inwoners van veel gemeenten is dit een standaardbedrag dat zij per jaar kunnen ontvangen als bijdrage aan Sport en Cultuur. Zwemvaardigheid is een van de onderdelen waar dit aan uitgegeven kan worden. Daarnaast hebben lokale afdelingen van het Jeugdfonds Sport en Cultuur de mogelijkheid om nog andere vergoedingen beschikbaar te stellen. Figuur 3.9 geeft inzicht in de vergoedingen van zowel Jeugdfonds Sport en Cultuur als Stichting Leergeld. Meestal gaat het in de vergoeding om een financiële vergoeding met een bepaald bedrag. Elf gemeenten geven aan dat dit om de eerdergenoemde 225 euro gaat. Bij overige gemeenten is het bedrag onbekend of gaat het om een hoger bedrag; hier is dus een aanvullende regeling ingesteld.

De categorie andere vergoeding is vrij groot. In deze categorie vallen bijvoorbeeld gemeenten die aangeven dat het bij hen onbekend is wat de hoogte van het bedrag precies is. Bij het Jeugdfonds Sport en Cultuur wordt onder andere aangegeven dat het om een vergoeding voor verenigingszwemmen gaat, het een korting op de zwemles is of dat de gemeente via het fonds een bepaald percentage van het aantal zwemlessen betaalt.

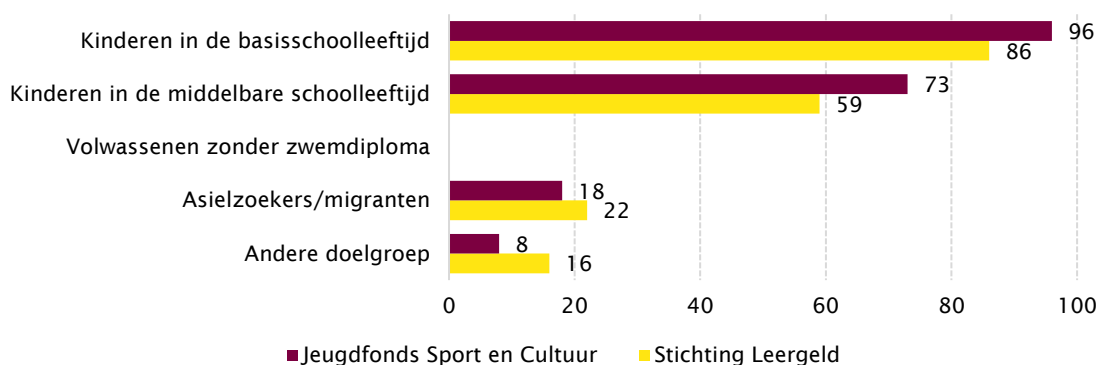
Figuur 3.9 Vergoedingen die Jeugdfonds Sport en Cultuur (n=86) en Stichting Leergeld(n=67) bieden voor zwemvaardigheid (in procenten)

Doelgroep

Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld zijn in het leven geroepen om kinderen die in armoede leven te ondersteunen. Dit is ook terug te zien in de doelgroep voor de regelingen om zwemvaardigheid te bevorderen (figuur 3.10). Hierbij valt wel op dat de regelingen vaker inzetbaar zijn voor kinderen van de basisschoolleeftijd dan van de middelbare schoolleeftijd. De groep ‘anders’ bij Jeugdfonds Sport en Cultuur bestaat uit regelingen die zich op een specifiekere doelgroep richten, zoals bijvoorbeeld kinderen in groep 3 van het basisonderwijs of jongeren van 17-18 jaar. 16 procent van de gemeenten heeft bij aanvragen van Stichting Leergeld aangegeven dat de doelgroep anders is. Hierbij wordt vaak verwezen naar de rol van Stichting Leergeld als intermediair voor Jeugdfonds Sport en Cultuur.

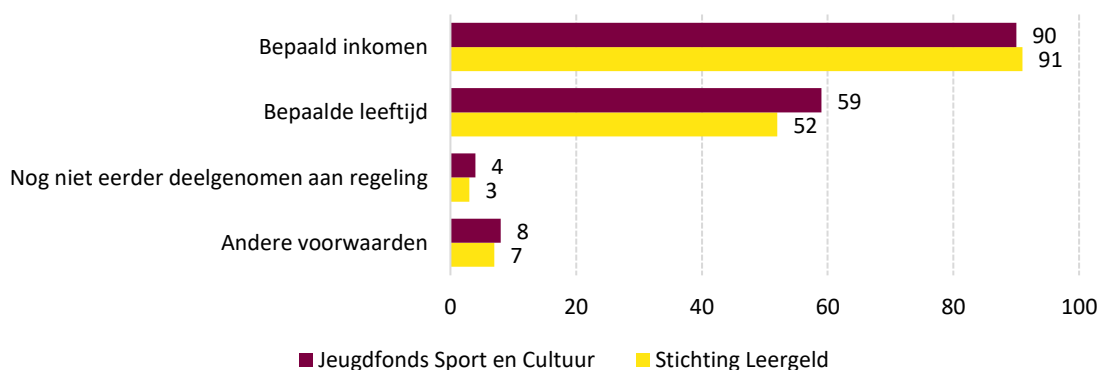
Figuur 3.10 Doelgroep die Jeugdfonds Sport (n=86) en Cultuur en Stichting Leergeld (n=67) bedienen (in procenten)

Voorwaarden

De inkomenseis is de belangrijkste voorwaarde om gebruik te kunnen maken van regelingen van Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld. Daarnaast wordt in de meeste gemeenten ook een leeftijdseis gesteld. In de categorie andere voorwaarden behoren met name gemeenten waarbij het onbekend is welke voorwaarden worden gesteld, onder andere doordat maatwerk geleverd wordt.

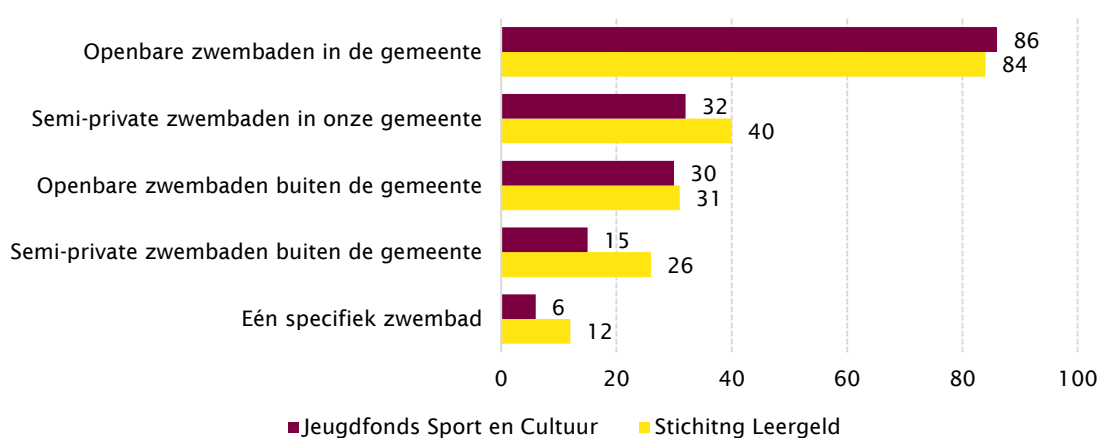
Figuur 3.11 Voorwaarden die Jeugdfonds Sport en Cultuur (n=86) en Stichting Leergeld (n=67) stellen aan het gebruikmaken van stimuleringsregeling zwemvaardigheid (in procenten)

Zwembad

Ten slotte is voor de regelingen van het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld gevraagd in welk(e) zwembad(en) gebruikers van de regeling terecht kunnen (figuur 3.12). Het merendeel van de regelingen kan in het openbare zwembad binnen de gemeente worden uitgevoerd. Daarnaast zijn er voor sommige regelingen ook mogelijkheden om van de private zwembaden binnen de gemeente of zwembaden buiten de gemeente gebruik te maken. 51 gemeenten geven aan dat de regelingen in hun gemeente alleen in de openbare zwembaden binnen hun gemeente gebruikt kunnen worden. Veertien gemeenten geven aan dat de regelingen in alle zwembaden kunnen worden gebruikt.

Figuur 3.12 Zwembaden waar de regelingen van Jeugdfonds Sport en Cultuur (n=86) en Stichting Leergeld (n=67) kunnen worden ingezet (in procenten)

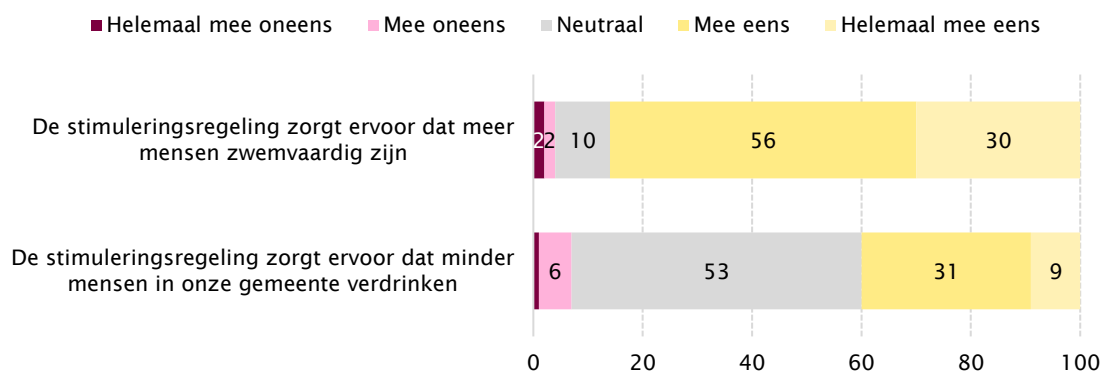
3.6 Mening over stimuleringsregelingen

Om meer inzicht te krijgen hoe gemeenten denken over de stimuleringsregelingen die zij ondersteunen, is een aantal stellingen voorgelegd met de thema's: doelstelling van de regeling, tevredenheid over de inzet van de regeling en mogelijke inzet van andere overheden. De vraag gaat in het algemeen over tevredenheid met de regelingen. Om te kijken hoe over de inzet van de regelingen wordt gedacht, zijn aparte analyses voor de regelingen uitgevoerd. Hieruit bleek dat er geen significant verschil zit in de meningen over verschillende regelingen.

Doelstelling

Het instellen van een stimuleringsregeling voor zwemvaardigheid heeft volgens bijna 90 procent van de ondervraagde gemeenten die een regeling inzet een positief effect op het aantal mensen dat zwemvaardig is (figuur 3.13). 4 procent geeft aan dat zij niet het idee hebben dat de regelingen zorgen dat er meer mensen zwemvaardig zijn. Een tweede stelling over verdrinking komt voort uit het idee dat zwemvaardigheid een onderdeel is van zwemveilig zijn in het water en dus ter preventie van verdrinking. 40 procent van de gemeenten heeft het idee dat de stimuleringsregelingen bijdragen aan een lager aantal mensen dat verdrinkt.

Figuur 3.13 Mening over doelstelling van stimuleringsregelingen (in procenten, n=135)

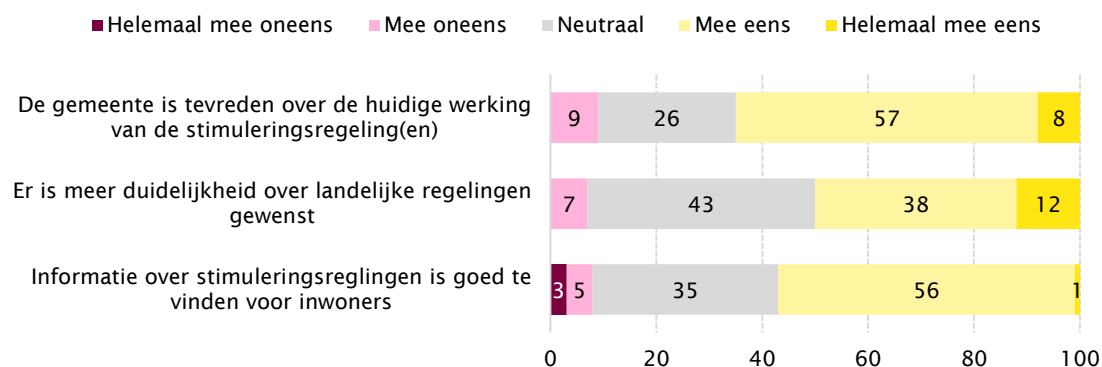

Tevredenheid

Gemeenten zijn gevraagd of ze tevreden zijn met de huidige werking van de regelingen. 9 procent van de gemeenten geeft aan niet tevreden te zijn, 26 procent heeft geen mening en de meerderheid van 65 procent geeft aan tevreden te zijn. Wel geeft de helft van de gemeenten aan dat er wat hen betreft meer duidelijkheid is gewenst over de landelijke regelingen (figuur 3.14).

Stimuleringsregelingen kunnen pas goed werken als inwoners van de gemeente voldoende gebruik kunnen maken van de regelingen. Meer dan de helft van de gemeenten (57%) denkt dat de informatie voor inwoners over de regelingen voldoende te vinden is. Een groot deel van de gemeenten (35%) heeft geen zicht op de toegankelijkheid van de regelingen voor inwoners.

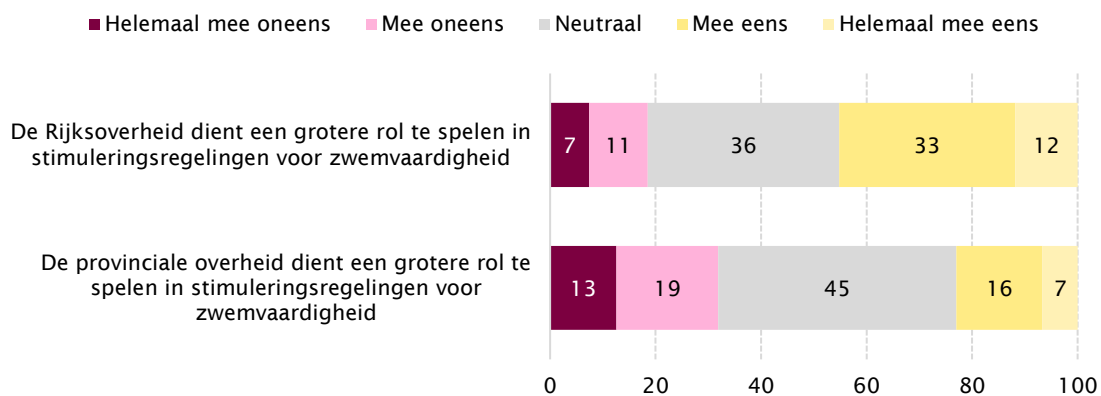
Figuur 3.14 Tevredenheid over de werking en beschikbaarheid van stimuleringsregelingen (in procenten, n=135)

Rol andere overheden

Gemeenten hebben de mogelijkheid gemeentelijke regelingen voor zwemvaardigheid in te stellen naast de landelijke fondsen die mede door de Rijksoverheid financieel worden ondersteund. Aan gemeenten is gevraagd of de Rijksoverheid of de provinciale overheid een grotere rol zou moeten spelen in de stimuleringsregelingen zwemvaardigheid. 45 procent van de gemeenten die op dit moment een stimuleringsregeling aanbiedt, vindt dat de Rijksoverheid een grotere rol dient te spelen, 18 procent geeft duidelijk aan dat zij dit niet vinden. Wat betreft de provinciale overheid liggen de percentages anders: hiervan geeft 23 procent aan dat zij vinden dat de rol van de provinciale overheid hierin groter kan zijn, 32 procent is het hier mee oneens.

Figuur 3.15 Gewenste rol van andere overheden (in procenten, n=135)

4. Conclusie

In dit onderzoek is meer inzicht verkregen in de stimuleringsregelingen voor zwemvaardigheid die in Nederland in werking zijn. Een stimuleringsregeling zwemvaardigheid wordt gedefinieerd als een regeling die door gemeenten wordt ingezet om de zwemvaardigheid van (groepen) inwoners zoals kinderen of asielzoekers te vergroten. Het gaat daarbij om aansluiting bij landelijke regelingen of een regeling die de gemeente zelf heeft ingesteld. Onder dit type regelingen vallen bijvoorbeeld regelingen voor schoolzwemmen/natte gymnastieklessen en vangnetregelingen voor zwemvaardigheid.

Deskstudie heeft inzichten opgeleverd in de verschillende mogelijkheden die er in Nederland zijn op het gebied van stimuleringsregelingen voor zwemvaardigheid. Om dieper in te gaan op de werking van deze regelingen, is een online vragenlijst uitgezet in samenwerking met Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) waarmee 163 gemeenten zijn bereikt die meer inzicht hebben gegeven in hun beleid ten aanzien van zwemvaardigheid. In de conclusie worden de vier deelvragen van dit onderzoek per paragraaf behandeld.

4.1 Welke stimuleringsregelingen zijn er?

Stimuleringsregelingen ter bevordering van de zwemvaardigheid zijn te onderscheiden in landelijke regelingen en gemeentelijke regelingen. Landelijk zijn er drie fondsen waar een vergoeding kan worden gekregen ter bevordering van de zwemvaardigheid. In de praktijk betekent dit veelal dat ouders een vergoeding voor de zwemlessen van hun kind kunnen krijgen. De drie landelijke regelingen zijn: Jeugdfonds Sport en Cultuur, Stichting Leergeld en het Nationaal Fonds Kinderhulp. Deze regelingen kunnen alleen worden ingezet als de gemeente geen eigen regeling in werking heeft ter bevordering van de zwemvaardigheid of als deze regeling onvoldoende is. Het Nationaal Fonds Kinderhulp werkt op nationaal niveau en gemeenten spelen geen rol in de aanvraagprocedures. Over dit fonds zijn dan ook geen vragen gesteld aan de gemeenten die deel hebben genomen aan de online vragenlijst.

Gemeenten hebben daarnaast de keuze om zelf regelingen in te stellen. Deze regelingen zijn zeer divers, maar algemeen kan worden gesteld dat de mogelijkheid om gebruik te maken van een regeling meestal afhangt van het inkomen van de ouder, bedoeld is voor kinderen en dat de vergoeding vaak gebaseerd is op de mogelijkheid om een bepaald zwemdiploma te halen.

4.2 Gemeentelijke regelingen

67 procent van de ondervraagde gemeenten in dit onderzoek beschikt over een stimuleringsregeling zwemvaardigheid. 36 procent van de gemeenten in dit onderzoek ondersteunt schoolzwemmen, 51 procent van de gemeenten ondersteunt andere stimuleringsregelingen. In totaal zijn in dit onderzoek, losstaand van het schoolzwemmen, 103 regelingen ter bevordering van de zwemvaardigheid onderzocht.

Van deze 103 regelingen valt te concluderen dat de vergoeding die de gemeentelijke regelingen bieden divers zijn. Een derde van de regelingen bestaat uit een financiële vergoeding tot een bepaald bedrag, bijna een derde van de regelingen bestaat uit een volledige vergoeding van het A-traject en ruim een derde van de vergoedingen wordt anders ingevuld. Bij de andere invulling kan gedacht worden aan het verbeteren van de zwemvaardigheid door middel van inzet van buurtsportcoaches, korting op de tarieven voor verenigingen of een bedrag voor scholen om vrij te besteden aan de bevordering van zwemvaardigheid. Kinderen in de basisschoolleeftijd en in de middelbare schoolleeftijd zijn de

belangrijkste doelgroepen van de gemeentelijke regelingen. Wel is in het aanbod van gemeentelijke regelingen meer diversiteit te zien dan in de landelijke regelingen. 29 procent van de regelingen wordt (ook) voor asielzoekers/migranten ingezet en 17 procent van de regelingen richt zich (ook) op zwemvaardigheid bij volwassenen. Inkomen en leeftijd zijn de meest bepalende factoren of iemand recht heeft op een subsidie ter bevordering van de zwemvaardigheid. Wat betreft zwembaden waarin ontvangers van de subsidie terecht kunnen, geven bijna alle gemeenten aan dat ze terecht kunnen in openbare zwembad(en) in de gemeente. In 60 procent van de gevallen is dit ook het enige zwembad(en) waar de subsidie mag worden ingezet.

Onder de gemeentelijk regelingen valt zoals aangegeven ook het schoolzwemmen. 36 procent van de gemeenten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek, ondersteunt schoolzwemmen in hun gemeente. In dit onderzoek worden slechts kleine verschillen gevonden met het onderzoek uit 2016. Het belangrijkste verschil is een hoger percentage gemeenten dat aangeeft schoolzwemmen in de vorm van natte gymles aan te bieden. Hier kan nog niet gesproken worden van een trendmatige beweging. Voor de toekomst worden weinig veranderingen verwacht in het aantal gemeenten dat schoolzwemmen ondersteunt. Geen van de gemeenten die nu schoolzwemmen ondersteunt, geeft aan schoolzwemmen af te willen schaffen en gemeenten die nu geen schoolzwemmen ondersteunen, zijn voor het merendeel niet van plan om schoolzwemmen weer in te voeren. Wel gaat 10 procent van de gemeenten dat nu schoolzwemmen ondersteunt minder investeren in schoolzwemmen, waardoor de structuur en doelstelling van het aanbod kunnen veranderen.

4.3 Landelijke regelingen

65 procent van de gemeenten in Nederland is aangesloten bij het Jeugdfonds Sport en Cultuur en 70 procent van de gemeenten is aangesloten bij Stichting Leergeld. Dit betekent niet automatisch dat in al deze gemeenten ook aanbod is op het gebied van zwemvaardigheid of dat allebei de fondsen aanbod bieden. Uit dit onderzoek blijkt dat 53 procent van de gemeenten aanbod heeft op het gebied van zwemvaardigheid vanuit Jeugdfonds Sport en Cultuur en dat 41 procent van de gemeenten via Stichting Leergeld aanbod heeft ter bevordering van zwemvaardigheid.

Beide fondsen bieden in bijna de helft van de gevallen een vergoeding in de vorm van een financiële vergoeding van een bepaald bedrag. Jeugdfonds Sport en Cultuur heeft per kind jaarlijks een budget van 225 euro om uit te geven aan sport en cultuur; zwemvaardigheid is vaak een van de onderdelen waarop dit bedrag kan worden uitgegeven. Daarnaast wordt specifiek voor zwemvaardigheid op lokaal niveau in de helft van de gevallen dit budget verhoogd. Via Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld worden ook in sommige lokale situaties ook andere typen vergoedingen ter bevordering van de zwemvaardigheid aangeboden, bijvoorbeeld een korting op de zwemles of een bepaald percentage zwemlessen dat wordt vergoed. De doelgroep van het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld zijn kinderen. Vaker worden kinderen op de basisschoolleeftijd genoemd dan kinderen op de middelbare schoolleeftijd. Voorwaarden om deel te kunnen nemen aan de vergoedingen van deze twee nationale fondsen zijn in bijna alle gevallen inkomensgebonden en voor 50-60 procent van de regelingen ook leeftijdsgebonden. De zwembaden waarvan gebruik kan worden gemaakt om de regelingen in te zetten zijn voor bijna alle gemeenten de openbare zwembaden binnen de gemeente. Een derde van de gemeenten geeft aan dat het mogelijk is om van de semi-private zwembaden of de openbare zwembaden van buurgemeenten gebruik te maken. Het gaat in deze gevallen vaak om gemeenten die in hun gemeente geen openbaar zwembad hebben.

4.4 Tevredenheid

De laatste deelvraag in dit onderzoek gaat in op de tevredenheid van gemeenten over de stimuleringsregelingen die zij ondersteunen. Een meerderheid geeft aan tevreden te zijn met de huidige werking van de regelingen. Wel geeft de helft van de gemeente aan meer duidelijkheid te willen over de landelijke regelingen. Door de lokale verschillen is het niet altijd even duidelijk welke organisatie in welke gemeente mogelijkheden biedt en wat die mogelijkheden inhouden.

De doelstelling van deze stimuleringsregelingen is om de zwemvaardigheid te verhogen. Bijna 90 procent van de gemeenten geeft aan dat zij het idee hebben dat de stimuleringsregelingen die zij inzetten een positief effect hebben op de zwemvaardigheid. 40 procent heeft ook het idee dat er minder mensen verdrinken door de stimuleringsregelingen.

Het onderzoek richt zich op gemeentelijke regelingen en landelijke regelingen die op gemeentelijk niveau worden ingezet. Aan gemeenten is ook gevraagd of zij van andere overheden een grotere rol wensen. Bijna de helft van de gemeenten geeft aan dat zij een grotere rol voor de overheid zien; provinciale overheden worden door ongeveer een kwart van de gemeenten een grotere rol toebedeeld.

4.5 Aanbevelingen

In dit onderzoek is het thema stimuleringsregelingen ter bevordering van zwemvaardigheid uitgevraagd middels een kwantitatief onderzoek. Dit onderzoek heeft ten doel gehad een overzicht te geven van wat de regelingen inhouden en heeft zich daarbij op hoofdlijnen geconcentreerd. Deze hoofdlijnen geven een overzicht, maar roepen ook nog meer vragen op.

Een belangrijke vervolgvraag is of de regelingen ook voldoende door de beoogde doelgroep gebruikt worden. Onderzoek uit 2014 laat zien dat financiële ondersteuning vaak slechts één van de drempels is voor kinderen die in armoede leven om niet deel te nemen aan sportactiviteiten⁴. Het opzetten van een regeling alleen is dus wellicht onvoldoende om de zwemveiligheid te verhogen.

Daarmee samen hangt de vraag of de doelgroep voldoende op de hoogte is van de mogelijkheden die de verschillende regelingen bieden. Kan de doelgroep de regeling vinden of worden zij er voldoende op gewezen door de gemeente/ondersteuners? Dit onderzoek geeft een beeld van de mogelijkheden, maar het is onduidelijk of deze mogelijkheden de doelgroep bereiken.

Tot slot is het interessant om meer zicht te krijgen op de gemeenten die aangeven nu geen regeling in werking te hebben. Om welke gemeenten gaat het en waarom maken zij de keuze geen eigen regeling op te zetten of niet deel te nemen aan de landelijke regelingen? Het antwoord op deze vraag geeft meer inzicht in een mogelijke behoefte tot ondersteuning van deze partijen.

⁴ Reijgersberg, N. & Poel, H. van der (2014). *Sportdeelname door kinderen in armoede*. Utrecht: Mulier Instituut.

Bijlage 1. Inzicht in vangnetregelingen tien casusgemeenten

In deze bijlage wordt inzicht gegeven in de casusgemeenten die deel uit hebben gemaakt van de deskstudie Tabel b1.1 geeft een samenvatting van de uitkomsten van dit onderzoek. Daarna volgt per gemeente die is onderzocht een beschrijving van de regeling die centraal heeft gestaan.

Tabel b1.1 Gemeentelijke regelingen met betrekking tot leszwemmen en de toegankelijkheid van informatie hierover

	Percentage van de bijstandsnorm	Leeftijdscategorie	Zwemdiploma	Toegankelijkheid van informatie [°]	Duidelijkheid over de aanvraagprocedure [°]
Utrecht e.o. [^]	145	Alle	A/B/C	++	++
Zwolle	110	6-13	A/B	++	-
Gennep	120	7-13	A/B	-	--
Den Haag e.o.*	Alle	8-12	A	+	+-
	130	0-18	A/B/C	++	++
Hilversum	110	6-18	A	+	+
Zutphen	130	Alle	Onbekend	++	+
Ede	130	7-8	A	++	+
Helmond	Alle	10-13	A	+	+-
Oss	120	5-12	A/B	++	++
	Alle	12-18	A	+-	+-
Boxtel	110	Alle	A	+	+-

[^] Utrecht e.o. ook geldig in gemeenten De Bilt, Houten en Stichtse Vecht.

* Den Haag e.o. 0-18-jarigen regeling ook geldig in gemeenten Rijswijk en Leidschendam-Voorburg.

[°] ++ = zeer goed, + = goed, +- = voldoende, - = slecht -- = zeer slecht

Boxtel

Bij de gemeente Boxtel komt iedereen die gebruikmaakt van het welzijnsfonds in aanmerking voor een financiële bijdrage voor het behalen van zwemdiploma A. De aanvrager moet een inkomen hebben van +/- 110 procent van de bijstandsnorm. De kosten voor het zwemdiploma dienen eerst zelf betaald te worden waarna online een aanvraag kan worden ingediend voor financiële ondersteuning. De maximale financiële ondersteuning voor volwassenen is 179 euro, voor kinderen tot 18 jaar is dit 279 euro. Deze regeling is zeer toegankelijk, informatie is goed vindbaar.

Ooievaarspas: Den Haag, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg

Binnen de gemeenten Den Haag, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg komen mensen met een lage economische status in aanmerking voor de Ooievaarspas. Deze pas geeft mensen de mogelijkheid om voor bepaalde activiteiten, zoals zwemles, te 'betalen'. De aanvraag voor een Ooievaarspas kan online worden ingediend door de ouders van het kind wanneer zij een maximaal inkomen hebben van 130 procent van de bijstandsnorm. Deze aanvraag duurt maximaal 12 weken. Deelname aan zwemlessen vanuit deze pas kan slechts in een beperkt aantal zwembaden en alleen kinderen tot 18 jaar komen in aanmerking. Informatie hierover is zeer duidelijk op de website van de Ooievaarspas

(www.ooievaarspas.nl). De jaarlijkse vergoeding van deze pas (€ 330) kan worden gebruikt voor zowel het A- als B- als C-diploma. Deze vergoeding is een maximale bijdrage op jaarbasis, echter kan de vergoeding behalve voor zwemlessen, ook voor veel andere dingen worden gebruikt. De keuze is dus (aan ouders) of zij dat geld willen investeren in zwemlessen of in bijvoorbeeld andere sport- of cultuuractiviteiten.

De verwachting is dat het gebruik van deze vergoeding voor zwemlessen in de gemeente Den Haag veel lager ligt dan in de andere twee gemeenten aangezien bijna alle scholen in de gemeente Den Haag schoolzwemmen aanbieden (Floor, 2016). In de gemeente Leidschendam-Voorburg zijn dit slechts enkele scholen en in de gemeente Rijswijk geen. Daarnaast kent de gemeente Den Haag op aanvulling van het schoolzwemmen nog een andere regeling die ervoor zorgt dat veel kinderen waarschijnlijk al kunnen zwemmen en het budget van de Ooievaarspas hier dus niet voor hoeven gebruiken. Wanneer kinderen tijdens het schoolzwemmen achterblijven, kunnen zij in aanmerking komen voor drie extra lessen tijdens de schoolvakantie (turbozwemmen). Als tijdens het schoolzwemmen blijkt dat dit noodzakelijk is, wordt hiervoor vanuit de school een uitnodiging naar ouders gestuurd. Deze regeling geldt alleen voor het A-diploma, is voor alle kinderen tussen de 8 en 12 jaar en is onafhankelijk van economische status. Informatie hierover wordt door de betreffende school vertrekt wanneer een kind in aanmerking komt.

Ede

Een eenmalige tegemoetkoming kan worden verkregen bij de gemeente Ede voor het behalen van zwemdiploma A. Deze vergoeding bedraagt 450 euro en is voor kinderen van 7 en 8 jaar waarvan de ouders niet meer verdienen dan 130 procent van de bijstandsnorm. De aanvraag kan online worden ingediend en de wachttijd op de uitslag bedraagt 6-8 weken. Een inschrijfbewijs voor de zwemlessen van het kind is verplicht wanneer de aanvraag ingediend wordt. Informatie over deze regeling is te vinden bij het Digitaal Loket van de gemeente Ede en is kort en bondig, maar wel duidelijk.

Naast deze eenmalige tegemoetkoming voor zwemlessen, kennen sommige scholen in de gemeente Ede het programma Swim2Play. Dit is een programma waarbij kinderen spelenderwijs zelfredzaam worden in het water. Dit programma biedt niet de mogelijkheid tot het behalen van een zwemdiploma, maar omdat kinderen al zelfredzamer zijn in het water, kan het wel bijdragen aan de zwemvaardigheid.

Gennep

In de Gemeente Gennep bestaat ook beleid voor leswemmen. Basisschoolkinderen vanaf 7 jaar komen in aanmerking voor deze regeling wanneer hun ouders een inkomen lager dan 120 procent van de bijstandsnorm hebben. Een aanvraag kan door de ouders worden ingediend bij het speciale meldpunt van de gemeente Gennep en kan voor zowel het A- als B-diploma gedaan worden. Met een beperkt aantal zwembaden in de gemeente Gennep zijn afspraken gemaakt over deze regeling en de gemeente betaalt dan ook direct aan de zwemlesaanbieder. Er is een plafondbudget ingesteld voor aanvragen die op basis van aanmelddatum worden behandeld. Informatie en toegankelijkheid van deze regeling is niet gemakkelijk vindbaar. Op zoekmachines verschijnt de regeling alleen als vrij specifiek gezocht wordt en het is niet duidelijk wat het aanmeldpunt bij de gemeente is.

Helmond

In de gemeente Helmond is een subsidie mogelijk voor zwemlessen die betrekking hebben op het A-diploma met een maximale vergoeding van 10 maanden zwemles. Kinderen tussen de 10 en 13 jaar (groep 6, 7 en 8) kunnen hiervoor in aanmerking komen. De aanvraag dient schriftelijk of digitaal bij Laco Zwembad De Wissen te worden ingediend. De aanvragen worden naar volgorde van binnenkomst afgehandeld. Wanneer er geen plek is, maar de deelnemer komt wel in aanmerking, wordt hij/zij op de wachtlijst geplaatst mits het maximaal aantal deelnemers voor dat jaar nog niet is bereikt. Dit maximaal aantal deelnemers op jaarbasis is onbekend. Kinderen uit groep 6 worden altijd boven kinderen uit groep 7 en 8 op de wachtlijst geplaatst. De subsidie wordt door de gemeente rechtstreeks aan het zwembad betaald. Er dient een maandelijkse eigen bijdrage van 10 euro te worden betaald door de ouders, ook de kosten voor het afzwemmen zijn voor eigen rekening. Informatie over deze regeling is goed te vinden wanneer specifiek wordt gezocht, ook de aanvraagprocedure is duidelijk maar reactietermijn over de uitslag is onbekend.

Hilversum

In zwembad De Lieberg in de gemeente Hilversum kunnen vanuit het Kindpakket zwemlessen worden gevolgd. Dit kindpakket is een subsidieregeling voor kinderen die ervoor zorgt dat kinderen uit gezinnen met een lage economische status kunnen blijven meedoen in de samenleving. Het biedt vergoeding voor allerlei doeleinden zoals sport- en spelactiviteiten, schoolkosten, ID-kaart, een fiets en zwemles. Het kindpakket biedt vergoeding voor alle lessen tot en met het A-diploma voor kinderen tussen de 6 en 18 jaar waarvan ouders een inkomen hebben dat niet hoger is dan 110 procent van de bijstandsnorm. Een aanvraag kan worden ingediend via een intermediair of rechtstreeks bij het Sociaal Plein Hilversum. Via Sociaal Plein Hilversum kunnen ook volwassenen die nog niet in het bezit zijn van een zwemdiploma A via de Meedoen Regeling een financiële bijdrage ontvangen van 140 euro. Informatie over beide mogelijkheden en hoe een aanvraag in te dienen, is te vinden op de website van het Sociaal Plein in Hilversum en is goed toegankelijk.

Oss

In Oss is met betrekking tot leswemmen zowel een algemene regeling van kracht als een regeling voor minder bedeedden. Alle kinderen tussen de 12 en 18 jaar komen in aanmerking voor de algemene regeling wanneer zij nog niet in het bezit zijn van een A-diploma. Zij kunnen een jaar gratis zwemles krijgen in Golfbad Oss. Voor meer informatie en de aanvraag moet contact worden opgenomen met Golfbad Oss. Het is vooraf onbekend hoe de aanvraag werkt en wat voor vergoeding de regeling biedt. De regeling voor mensen met een lage economische status (< 120% van de bijstandsnorm) heeft betrekking op kinderen van 5 tot en met 11 jaar. Hun ouders kunnen via de website van het gemeentelijk loket een aanvraag indienen voor een financiële bijdrage voor het A-diploma. Het leswemmen dient wel plaats te vinden bij gecontracteerde zwemlesaanbieders. De uitslag van een aanvraag duurt maximaal 8 weken. Informatie over deze regeling is zeer duidelijk en de procedure voor de aanvraag staat met een stappenplan beschreven. Deze laatste regeling is dus zeer toegankelijk.

U-Pas: Utrecht, De Bilt, Houten, IJsselstein en Stichtse Vecht

Binnen de gemeenten De Bilt, Houten, IJsselstein, Stichtse Vecht en Utrecht bestaat de mogelijkheid tot het aanvragen van een U-pas voor mensen met een lage economische status. Deze U-pas geeft mensen de mogelijkheid om voor bepaalde activiteiten te 'betalen', en is daarom vergelijkbaar met de Ooievaarspas in Den Haag en omstreken. Mensen in de bijstand komen automatisch in aanmerking voor de U-pas, maar tot een inkomensniveau van 145 procent van de bijstandsnorm kan een aanvraag voor een U-pas online worden ingediend. Informatie over deze pas en zijn mogelijke vergoedingen is zeer toegankelijk via de website (www.u-pas.nl).

De U-pas geeft vergoeding voor onder andere het behalen van het zwemdiploma voor alle leeftijden. Er zijn afspraken met een beperkt aantal zwembaden waar leszwemmen kan worden gevolgd. Vergoeding voor leszwemmen kan voor zowel het A- als B- als C-diploma worden ingezet. De gemeente IJsselstein is wel onderdeel van de U-pas-regeling, maar biedt geen mogelijkheden tot zwemlesvergoeding. Net als bij de Ooievaarspas kan deze maximale vergoeding ook voor andere sport- en cultuuractiviteiten worden gebruikt.

Zutphen

In Zutphen is een meedoen-regeling actief die mogelijkheden biedt voor zwemlessen. Om in aanmerking te komen, moet het inkomen (van ouders) minder dan 130 procent van de bijstandsnorm zijn. Het is onduidelijk of deze zwemlessen voor alle- of slechts het A- en/of B- diploma kunnen worden ingezet. Via 'het Plein' van de gemeente Zutphen kan door ouders online of schriftelijk een aanvraag worden ingediend. Voor kinderen geldt een maximale vergoeding van 225 euro, voor volwassenen 165 euro. Informatie over de tegemoetkoming kan goed worden gevonden op de website van het sociaal plein (www.sociaalpleinzutphen.nl). Daarnaast verstrekt de website ook informatie over de mogelijkheden voor zwemlesvergoeding vanuit het Jeugd Sport Fonds en Stichting Leergeld, waardoor deze gemeente een zeer duidelijk beeld geeft waar en hoe de aanvraag moet worden ingediend.

Zwolle

Het zwemvangnet van de gemeente Zwolle is in handen van SportService Zwolle. Zij geven vorm aan en uitvoering van het gemeentelijk sportbeleid. Binnen dit beleid is de mogelijkheid voor zwemlesvergoeding van kinderen van 6 tot en met 12 jaar oud. Ouders van deze kinderen mogen een maximaal inkomen hebben van 110 procent van de bijstandsnorm. Een aanvraag voor dit zwemvangnet moet schriftelijk door de ouders of intermediair worden ingediend en een uitslag hiervan duurt maximaal 8 weken. SportService Zwolle heeft afspraken gemaakt met één zwembad in Zwolle (On Campus) voor het behalen van het A- en B-diploma. Hiervoor staat een maximum van 80 lessen. Informatie over de regeling is zeer toegankelijk, voor het aanvraagformulier moet beter worden gezocht. Deze staat namelijk niet gelijk bij de website met alle informatie en is alleen vindbaar via Google.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 31 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl